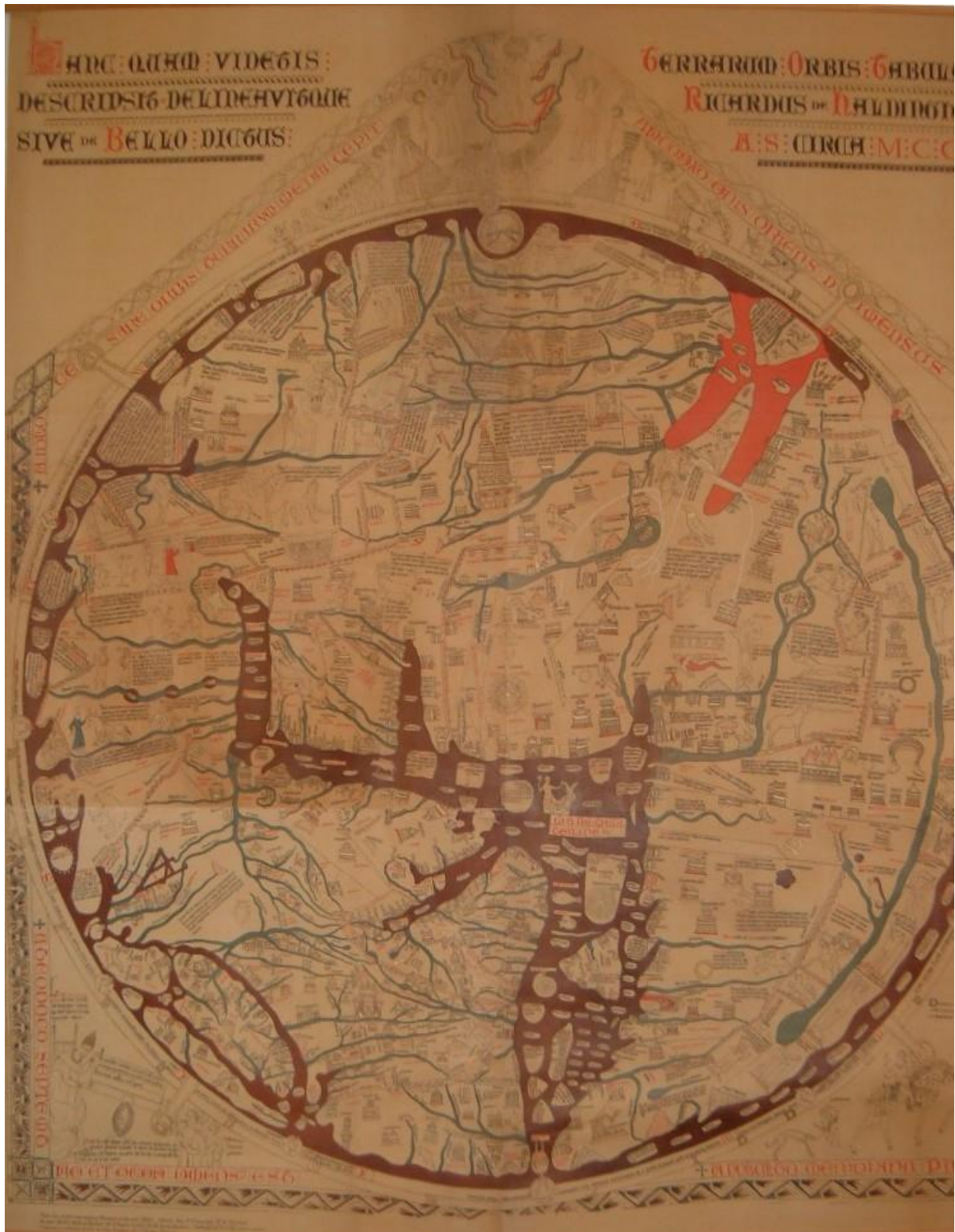

EEN WERELDKAART VAN RICARDUS DE HALDINGHAM

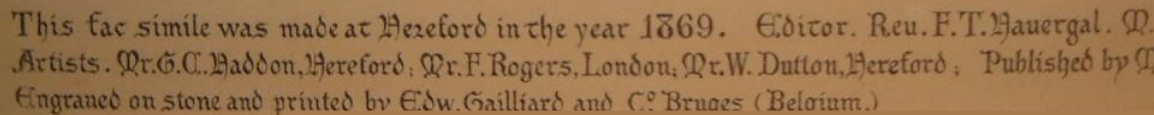
Walter de Smaele

De Cultuurbibliotheek bewaart een 19de eeuwse uitgave door Edw. Gailliard van de wereldkaart uit de kathedraal van Hereford.

Het origineel werd getekend door Ricardus van Haldingham in de late dertiende eeuw. De kaart is op één stuk perkament (vellum) getekend dat op een eiken raam gespannen is. Ze verkeert in vrij goede staat: groene zeeën, blauwe stromen, een rode Rode Zee, hier en daar wat goud. Het is een levendig tafereel 158 cm x 133 cm. groot. Over heel de oppervlakte zijn teksten te lezen en merkwaardige, soms grappige, tekeningen te zien: een decoratieve kaart van het bekende O-T type. Een kleine inventaris: 420 steden, 15 bijbelse taferelen, 33 planten en dieren, 32 figuren van ook vreemde schepselen, en 8 mythische figuren.

Links onderaan lezen we op **ons exemplaar**: This fac simile was made at Hereford in the 1869. Editor Rev. F.T. Hauergal, M.A. Hereford. Artists Mr.G.C. Haddon, Hereford; Mr. F. Rogers, London; Mr. W. Dutton, Hereford. Published by Mr. E. Stanford, London. Engraved on stone and printed by Edw. Gailliard and C^o , Bruges (Belgium).

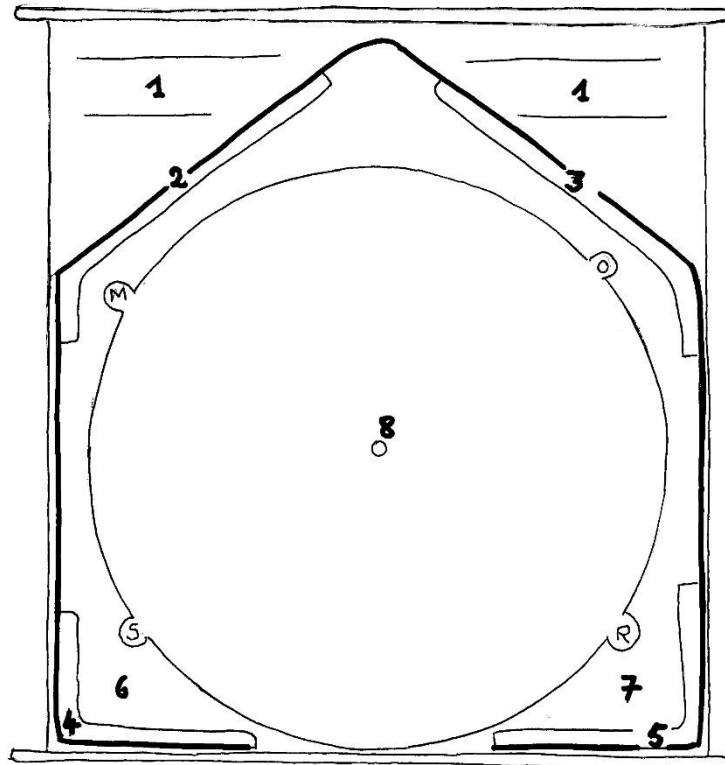

This fac simile was made at Hereford in the year 1869. Editor. Rev. F.T. Hauergal. M.A. Hereford. Artists. Mr.G.C. Haddon, Hereford; Mr. F. Rogers, London; Mr. W. Dutton, Hereford; Published by Mr. E. Stanford, London. Engraved on stone and printed by Edw. Gailliard and C^o Bruges (Belgium.)

Edward Gailliard (Brugge 1841-1922) was een leerling van Guido Gezelle. Zijn vader Jan Jacob Gailliard was boekbinder en drukker in Brugge. Toen hij vroeg stierf nam Edward het bedrijf samen met enkele vennoten over. In zijn steendrukkerij werkte men ook voor het buitenland. De faling van een bank werd zijn bedrijf fataal in 1872.

De kaart is een geschenk van wijlen E.H. Jozef Vanden Heuvel. Ze bestaat uit zes bladen papier die samen een grote wandkaart vormen. De samenstelling en restauratie dateert van februari 2003.

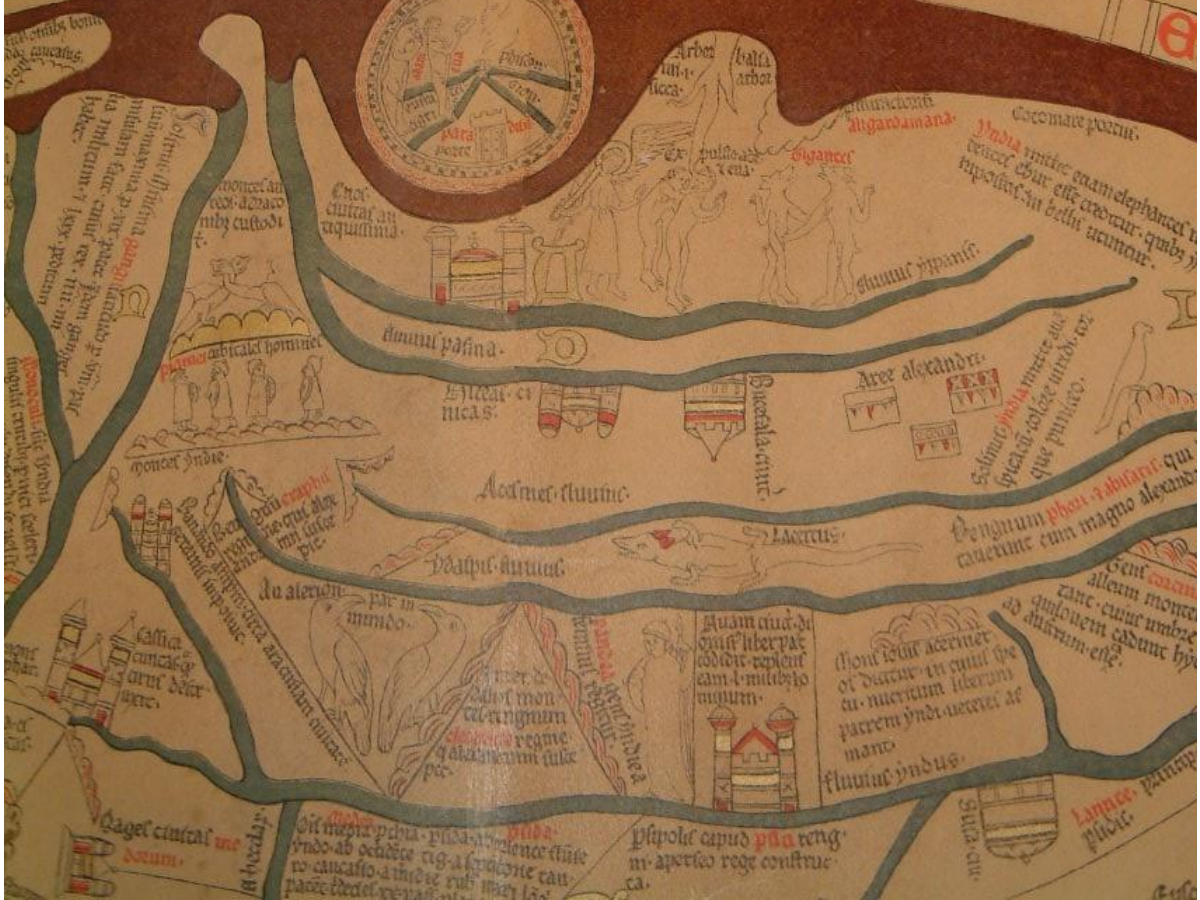
In kapitalen van een gotisch schrift typisch voor de 14de eeuw, prijkt de titel in vrij grote rode letters: Hanc quam videtis Terrarum Orbis tabulam descripsit delineavitque Ricardus de Haldingham sive de Bello dictus. A.S. circa MCCC. (plaatsaanduiding zie tekening nr 1)

Deze mappamundi is een geloofsbelijdenis. Alle stervelingen (cfr M-O-R-S op de tekening) zullen door Christus geoordeeld worden. Bovenaan ziet men dan ook het Laatste Oordeel met rechts op de kaart de hel en links de hemel (rechts vanuit Christus gezien). Onze Lieve Vrouw spreekt voor de mensen ten beste.

...ctur: quia sub sole creatur: qui et appolletur di...
 ...cur: qui temperat et pluvias latissimas facit.

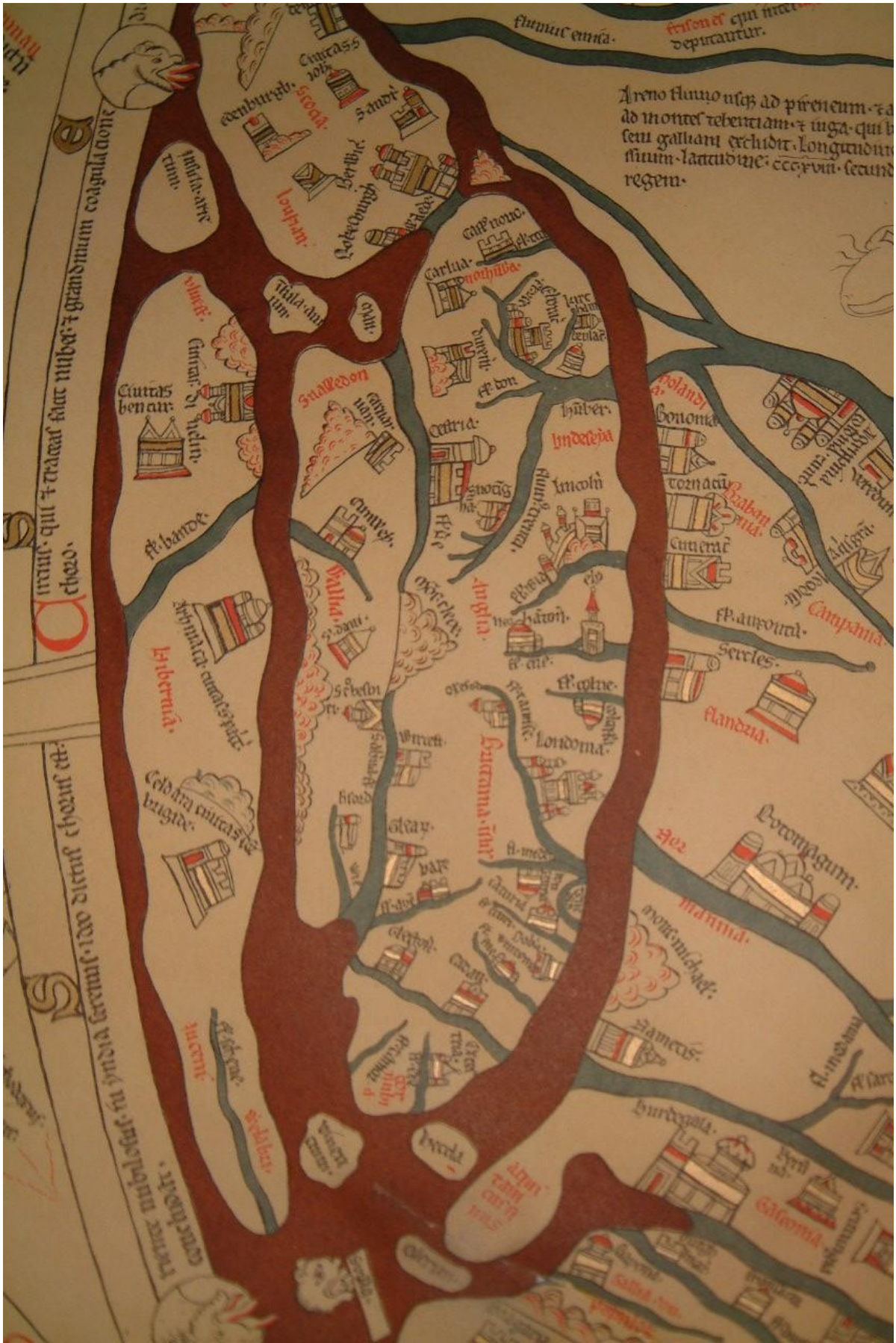
Jeruzalem ([tekening](#) nr 8 met de tekst van Ezechiël V,5 : "Dit is Jeruzalem: in het midden van de volken heb ik het geplaatst en alle landen er omheen gegroepeerd.") staat in het midden van de wereld: de stad waar Christus aan het kruis gestorven is. Het Licht komt uit het Oosten. Daar kijken we naar op. Het Oosten ligt dus boven op de kaart.

In de linker hoek onderaan ([tekening](#) nr 6) is een charmant tafereel te zien: Keizer Augustus geeft de opdracht aan Nicodorus, Theoclitus en Polyclitus om heel de wereld in kaart te brengen zoals beschreven staat in het evangelie van Lucas II,1 : "Exiit edictum ab Augusto Cesare ut describeretur huniversus (sic) orbis." Op de [tekening](#) nr 2 lezen we dan ook " A cesare orbis terrarum metiri cepit", nr 3 "A Nicodoxo omnis oriens dimensus est" nr 4 "A Teodoco septentrion et occidens dimensus est" nr 5 "A Policito meridiana pars dimensus est".

Op [nr 6](#) smeekt de auteur dat iedereen die deze geschiedenis (estorie) zal zien, voor Richard van Haldingham en Lafford die dit werk ontwierp en uitvoerde, zou willen bidden voor zijn ziele zaligheid. Richard heeft Engeland duidelijk op de kaart gezet. Londen en Oxford zijn b.v. duidelijk te herkennen en ook H(ere)ford waar hij een prebende had in de kathedraal.

Areno fluvio usq; ad pirenium. & ad montes teberentiam. & iuga. qui b seu galliam excludit. Longitudinis suum. latitudine. ccc. xviii. secund regem.

Circa. qui & traxit sicut nubes. & grandinum cognatione
chero.

Sicut nubes. in vinda ferunt. id est dicitur chero. et.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

inter michele. in curia.

Rechts ([tekening](#) nr 7) lezen we welke bron Richardus gebruikte om zijn orbis terrarum te tekenen in de cirkel (interius): "Descriptio Orosii de ornesta mundi sicut interius ostenditur". Paulus Orosius, leerling van Augustinus, schreef een *Historium aduersum pagano*. Bij het begin van het zevende boek gaf hij een beschrijving van de bewoonde wereld. Deze beschrijving heeft heel de middeleeuwse cartografie beïnvloed. De mappamundi van Hereford is een van de mooiste voorbeelden van deze in wezen christelijke cartografie.

De Middellandse Zee is prominent aanwezig op de kaart. Mare Nostrum of Mare Mediterraneum werd ze genoemd. Ze verdeelde dan ook de wereld in drie delen: Azië (boven op de kaart), Afrika (rechtsonder) en Europa (linksonder).

[Trefwoorden in de catalogus van de Cultuurbibliotheek zijn: Richardus de Haldingham; Hereford; Herefordkaart; cartografie: 13de eeuw.]